

Vaszary-vígjáték címe és tartalma. A pénz nem boldogít, fontos a szív, fontos a szerelem, fontos a kedély. Ha ebből a háromból bőven van valakinek, még az se baj, ha a pénzből is kijut. Ezt az egyszerű, — s eléggé öreg — igazságot nem túlságosan színvonalasan, de kedvesen, mértéktartó komédiázással bizonyítja be a vígjáték. *Vaszary János* nem nagyon finnyás, ha a témák közt kell válogatnia. De van egy erénye, ami magasra emeli a szórakoztató vígjátékírók fölé: kerek és jól ábrázolt figurákat teremt, ügyesen keveri a nem túlságosan vadonatúj bizonyalmakat, pergő és elmés a dialógus-szövege Új darabja tele van remniscenciákkal, van benne egy kis

Scampolo, egy kis Pygmalion, egy kis Éjjeli menedékhely, — de a koktél, amit belőlük összeráz, — ha nem is túlzottan szesztartalmú — eléggé élvezetes. Az *Andrássy Színház* színészei talán mást se tudnának már játszani, mint Vaszaryt, annyira értik ennek a pesti életkép-fajtnak stílusát. *Muráti Lili* ezúttal mint tizenhatéves, tiszta lelkű, de nem éppen illedelmes szájú lápvirág rikatja és neveteti meg a közönséget. Többre nincs alkalma. De ugyanez a feladata *Vaszary Piroská*nak, *Csontos Gyulán*ak is. A többiek elegánsak, frissek, kedvesek. Az egyetlen *Dénes Györgynek* jutott több: inasfiguráját egyéni színekkel és ötletekkel módja volt jellemezni.

E L V E K É S M Ű V E K

SCHÜTZ ANTAL: *Életem*. Emlékezések. Budapest, Szent István Társulat, é. n. 8° 294 l. Isten embere, ki egyben a Szent Ige tudósa, pontosan a férfikor kritikus esztendejében intő jelet kap, hogy egy időre abba kell hagynia az igazságot kereső elmélyült munkáját. De az addig lázasan dolgozó elme, az isteni szépség fáradhatatlan csodálója még a pihenés idejét sem tudja tétlen semmittevésben eltölteni. Alig épül fel a súlyos betegségből, melyben a halál szele is megérinti, az agya máris dolgozni kezd. A nagy igazságokra való eszmélkedésre még fáradt, de már emlékezni tud. Hogyan jutottam el ideig? — kérdi mintegy magától és a kérdés nyomán feltárul egy nagyvonalú élet s kibontakozik egy megragadó pályamenet.

Meglepően érdekes emberi dokumentum Schütz Antal életének története. Regény — a bámulatbaejtés és az elbűvölés kétes eszközei nélkül. Hőse a temesmegyei sváb fiú, aki derekas küzdelmek árán annyira megtanul magyarul, hogy ennek a különös szépségű, titkos zengésű nyelvnek művésztévé válik. S a nyelvnek magasabb birtokában a lelke, a szellem is tökéletesen idomul a földhöz, a környezethez, a magyar néphez s mint szerzetestanár a gimnáziumban, a piarista teológián, a budapesti egyetemen a megszerzett és egészen magáévá tett nemzeti lelket buzgalmával tanítja az ifjú nem-

zedékek hosszú sorát a legfőbb igazságra. Jóka csapongó képzelete szerint való regényhős az emlékező Schütz Antal, az asszimiláció klasszikus példája, akit azonban nem annyira a magyar föld varázsa ejtett meg, mint inkább a magyar hang zenéje, a magyar szó bűvölete alakított át. Erről az átalakulásáról vall emlékezése során az író. A szerzeteshez, az európai-hírű tudóshoz illően érett alázatosság esendül ki vallomásának minden sorából. Őszinte ez az alázatosság és nyoma sincs benne az önámításnak, a nagyképűségnek. Ezért is becses ez a könyv; vallomásnak és emberi biznyságtételnek egyaránt figyelemreméltó.

Mert Schütz Antal úgy vall, amint a halál lehelletétől imént megborzongott s újra eszméletre ébredt lélek emlékezni tud, szépítgetés és magyarázgatás nélkül. Sorra feltűnnek előtte a régi élmények. Emlék már valamennyi, az emlékező elme mégis olyan közel érzi magát hozzájuk, hogy ítélete, véleménye van mindegyikről. Mintha csak az imént élte volna át a tíz-húsz-harminc évvel ezelőtt lefolyt eseményeket, a légben szétfoszlottnak hitt párbeszédeket. S minthogy ily közvetlen közelről látja és éli emlékeit, a velük való földi vonatkozásai is közeli és csodálatosan emberiek. Az író tárgyilagos és hűvös, áradozó és elragadtatott, elfogult és megértő, higadtan latolgató és felgyúlt képzelet-

tel ítélkező — egyszóval ember, földi kapcsolatokkal, emberi párhuzamokkal. De tegyük mindjárt hozzá, az emlékező Schütz Antal nagy ember és nagy lélek. Mert csak az tud ilyen leplezetlen őszinteséggel vallani önmagáról, az emberekről és a dolgokról, akinek az Istennel szemben nincs már elszámolnivalója s aki kezdettől fogva magában hordja a nagyság erejét.

Minél erősebb a lélek, annál őszintébb a vallomása. Az is erősödik általa, akit megérint az őszinteség áramlása. Szép könyv Schütz Antal életregénye, alázatra s őszinteségre serkentő olvasmány. Mindkettőre szükség van ma az élményeivel és emlékeivel hasztalanul bibelődő, tétova világnak.

Dénes Tibor.

BIRKÁS ENDRÉ: LEVELEK OROSZSZÁGBÓL. (*Szent István Társulat.*) A kötet Birkásnak azokat a leveleit gyűjti egybe kikerekítve, amelyek annak idején folyóiratok hasábjain az élmény frissességével adtak izelítőt a magyar hadsereg oroszországi életéről. A gyűjtemény mindenképp dokumentum értékű: a háborús helyzetek hajszálpontos lelki rajza, a behívás individuális lélektanától a kollektív frontélet drámáján és a szabadság élményein keresztül egészen a visszatérés feloldásáig. Az irodalmi kritikusként azonban megvan az a rossz szokása, hogy minden könyvben az íróat keresi. S ez benne lappang Birkásban is. Aszketikus író: egyszerűen, pontosan közli a tényeket, s realista, szinte fanyar józansággal mond le minden hatásvadázatról, lírizálásról, filozófálásról, pszichologizálásról, — sőt a stílus díszeről is, nem egyszer egészen a színtelenség fokáig. Viszont éppen ezekben a katonásan tárgyilagos (noha nyelvtani szempontból nem mindig hibátlan) mondatokban rejlik írásainak sajátosan egyéni íze, vagy ha tetszik: írói modorossága. A modorosság e változatának stíliomantikában tobzódo mai irodalmunkban megvan a maga értéke. Az átélt történelmi napokból nem az újságírósan patetikus szenzációkat, hanem a tiszta emberséget és az alkalomszerűen kollektív élet egyéni villanásait szűri ki. „Írói” szemléletét éppen azzal árulja el, hogy nincs különbség előtte kis dolog és nagy csemény kö-

zött: amit észrevesz és átél, szükségtelenül is érdemes a feldolgozásra. Közben mintha az arcizma sem rándulna meg. Rejtett félmondatok, a helyenként felfénylő nyugodt derű és az utolsó fejezetek mégis arra vallanak, hogy a rendületlen, hősi nyugalom mély és rokonszenves emberséget takar. S mit mondjunk a naplószerkesztőben lappangó íróról? Az írói látás és feldolgozóképeség már megvan benne: most már csak a stílus kell hozzácsiszolnia. Néhány fejezet — például a „Téli előjáték” című — már így is a kész íróat mutatja.

Makay Gusztáv

RÁBA GYÖRGY: AZ ÚR VADÁSZATA. (*Hungária.*) Angyalok és csillogok költőjeként jelentkezik első verseskötetével a legújabb nemzedék poétája. Az ifjúkor nagy főfedezőútjának elején nyílik rá szeme a körülötte hullámzó jelenségekre — de túlnez rajtuk. A felhőkbe pillant, szelekkel társalog, csillagot küld „vén pókhálós palackban” a kedvesnek — s harcrakel valamivel, az csak mesebeli szörnyeteg lehet Artus király udvarában. A való világ tárgyait saját mítosz-teremtő, vagy alakító fantáziájába burkolja s csak a kor nagy álommenedékében, a természetben oldódik föl.

„Röpülök zúgó patakokkal,
szárnyas szelekkel ballagok,
vívódom havas angyalokkal
s ha fáklyát lobbant már a hajnal,
szelid szemedről álmodok.”

De ezek a szelid szemek sem tárgyiasulnak sohasem: valami lebegő, halvány ködben elmerült világ a költőé. S mégis, így, ahogy van, vonzó és nemes líra ez. Eredetisége, saját hangulata és atmoszférája van. Konturokat ad, éles határokat alig. Intonációi a biztos verskezelésen túl az élmény, a hangulati értékek megvalósításáról, közölni-tudásáról tanúskodnak.

Fiatalköltővel állunk szemben, még nincsenek határai s inkább pillanatnyi, mint meghatározott világképet villant meg előttünk. Ami kész és érett benne, mondanivalójának egyéni módja, szemlélete, invenciózus, szépfordulási nyelve s közléte. Gyöngye vers alig akad a kötetben — s az is jó mesterről, József Attiláról vall, korántsem

szolgailag! De nyolc-tíz olyan darabot találunk Rába György harminc verse közt, ami befejezett költsónék is becsületére válnék. Ezeknek a verseknek biztos, áradó lendülete a tiszta irodalmi eszményt hirdeti. (Egy vén kovácshoz, Angyalok honfoglalása, Pásztorének stb.)

Tizenkilenc éves korban újat adni, önmagában a legszebb dícséret. S bőven menti az itt-ott elhalványuló sorokat, a néha pontatlan, keretükön túlfutó képeket. S hibái is azt a spontán költői kifejezéseket példazzák, mely az iga, ihletett művész sajátja.

„Az Úr vadászata“ új költőt avat, becsületes, tisztaszándékú poétát — új reménységet s előre nem is sejthető kibontakozást ígér.

Vidor Miklós

KERÉK MIHÁLY: A FÖLDREFORM ÚTJA. (*Magyar Élet kiadása.*) A magyar földkérdés elodázhatatlan politikai problémává vált, különösen olyan időben éleződik ki érvénye, amikor a nemzeti lét alapjairól esik szó. A múlt évtized szellemi mozgalmából Kerék Mihály nem kért szerepet magának: a különböző frontállásoktól függetlenül magát, kizárólag a kérdés szakszerű tárgyalásánál maradt. Az eltelt idő teljesen őt igazolta; az egykori földosztók ma kizárólag a szélsőséges politika hullámain sikkannak jól irányított vitorlákkal: Kerék Mihály megnyilatkozásának érvénye fokozódik az idő múlásával, javaslatai a megvalósulás felé haladnak. Legújabb könyvében felsorakoztatja azokat a közvetítő megoldásokat, melyek a földreform útját politikamentesen előkészíthetik. Hogy a szakszerűségnek mily döntő szerepe van a kérdés tárgyalásánál, az különösen ebből a tanulmányból világosodik ki leginkább. Nemcsak a birtokmegosztásból származó terméseredmények és termésmínőségek a döntő tényezők a földreform értelmezésénél, hanem a juttatás aránya és feltétele is olyan nélkülözhetetlen szempontok, mint amilyen lényeges a talaj ismerete a termésmirányítás szempontjából.

Kerék Mihály részletes tervekkel, átgondolt javaslatokkal, termésmenetekkel szolgál olvasóinak, gazdasági üzemei érdemelnek különösebb figyelmet, azok nagy része megvalósítás alatt van és már komoly eredmények is mu-

tatkoznak. Szóval nemcsak az elmélet vonalán vezet olvasóit, hanem a kivitelezést is ellenőrizteti. A népfőiskolák korában szeretnénk Kerék oktatási terveit különösen az illetékesek figyelmébe ajánlani: a kiváló szerző, noha vázlatosan érinti a kérdést, mégis azok a fejezetei a legtanulságosabbak, melyekben a földhözjutás feltételeként az előzetes kiképzést szabja meg. Valóban elavult termelésünk módja, szokása. A földművelő parasztság makacs maradiságát az újfajta gazdálkodás kedvező eredményeivel lehet megtörni, kedvet kelteni az újítások iránt, bizalmat kelteni az elméleti oktatás fontossága iránt. Csak így remélhető, hogy az évtizedes mulasztások pótolhatók lesznek. A parasztság szellemi szintjének emelése könyvtárak, mintagazdaságok útján biztosra vehető.

A földreform első kettős útja Kerék Mihály szerint: kishaszonbérletek alakítása és szövetkezeti gazdaságok szervezése. Ezek megvalósításán múlik, hogy a földkérdést a szenvedélyek kikapcsolása nélkül tárgyalhassák és megoldhassák.

Paku Imre

ZOLNAI GYULA: ÉSZAKI LANT. (*Franklén-Társulat kiadása.*) Testvér-népünk, a finnek költőiből állított össze értékes, gazdag, hű és változatos antológiát Zolnai Gyula, a kiváló tudós, ki tudományos működése mellett, mint műfordító a szépirodalomban is ismertté tette nevét.

E kötetnyi fordításával jó verselőnek, gazdag, árnyalatos nyelvű költőnek bizonyul, ki tényleg hivatott arra, hogy a finnek jelentős líráját megismertesse a magyar olvasóközönséggel.

Nem értünk azonban egyet a fordítóval és nem látjuk azt az indokot, ami őt arra indította, hogy a versek áttünetésénél igen sok helyütt régies, mondhatni avult kifejezéseket és rimeket használ. Örömmel látjuk mégis ezt a kötetet, mert jelentős állomása a finn-magyar szellemi együttműködésnek s így bizvást számíthat a legnagyobb fokú népszerűsége.

Nagyban hozzájárult volna az amúgy is értékes kötet értékének a növeléséhez és a finn-magyar szellemi kapcsolat még szorosabbá tételéhez, ha csak pár sorban is bemutatva volna a kötetben lévő költőket.

Cs. Sz. L.

Csak az előfizetési díjak idején való
beküldése biztosíthatja lapunk ed-
digi árát. Olvasóink az előfizetési
díjakat bianco csekken is befizet-
hetik a 20.668. sz. postatakarék-
számlánkra.

A FIATALKATOLIKUS NEMZEDÉK LAPJA AZ

ÚJ ÉLET

KATOLIKUS SZOCIÁLIS ÉS VILÁGNÉZETI HETI SZEMLE

SZERKESZTI: ANDRÁS KÁROLY
FELELŐS SZERK.: SINKÓ FERENC

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Mikszáth Kálmán-tér 4.

ÉVI ELŐFIZETÉSI DÍJ 18.— PENGŐ

A VIGILIA újabb könyvei

Thornton Wilder:

Sorsom az ég

„A mi kis városunk“ nagyszerű szerző-
jének új szatirikus regénye P 13.60

Az IFJÚSÁG KLASSZIKUSAI sorozatból

Cervantes:

Don Quijote

Mándy Iván átdolgozásában,
Győry Miklós rajzaival P 15.80

Mark Twain:

Koldus és királyfi

Mándy Iván átdolgozásában,
Korcsmáros Pál rajzaival P 15.80

Húsvétra előkészületben:

H. E. Beecher Stowe:

Tamás bácsi kunyhója

Mándy Iván átdolgozása kb P 16.—

Georges James:

Robin Hood

Mándy Iván átdolgozása kb P 16.—

C. P. Rodocanachi:

A trójai faló

Karrier-regény. Sir Basil Zaharoff útja
Pyreus lebujaiból a világhatalomig. —
A háborúk előkészítésének félelmetes
műhelytitkai. kb P 18.—